

Polona Sušnik se je rodila 12. aprila leta 1991 v Kranju. Po opravljeni maturi na Gimnaziji Kranj se je odločila za študij biologije na Biotehniški fakulteti v Ljubljani in leta 2012 diplomirala. Med študijem so jo začele zanimati rastline in njihovi oprasovalci. Trenutno je študentka magistrskega programa Ekologija in biodiverziteteta, na katedri za botaniko Biotehniške fakultete pa se ukvarja s pripravo svojega magistrskega dela. V prostem času rada bere, potuje in zahaja v gore.

Gluhota skozi čas - da ne oglušči človekovo srce • Medicina

Gluhota skozi čas - da ne oglušči človekovo srce

Katarina Javornik

Prisluhni

»Tisti, ki slišijo, so glubi za tiste, ki ne slišijo.« (Ivasović, 1999: 8.) Ta resnica žal tudi danes naleti na gluha ušesa. Prav neverjetno pa je, da vsi poslušamo oglušlega Ludwiga van Beethovna. Njegova *Oda radosti* sega v vesolje, ki je uglašeno na ton A, in se vrača k nam nazaj, da bi slišali s srcem.

Kakor se glasba ustvarja s premikajočimi prsti in gibanjem, tako se tudi sporočila gluhih z rokami zlivajo v harmonijo jezika v tišini, polni zvoka, brez glasu in govora.

Molk je tišina, a molčati pomeni tudi slišati.

<http://hibg.med.miami.edu/deafness>.

Kaj je gluhot?

Nevede se vsak dan srečujemo z ljudmi vseh starosti, ki imajo različne izgube sluha (tabela). Nekatere prepoznamo po značilnem monotonem glasu, ki ga lahko včasih težje razumemo. To vodi k oteženemu sporazumevanju in družbeni izključenosti. Po klasifikaciji Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) pomeni gluhot eno najtežjih invalidnosti. Gluhim je priznana 70-odstotna telesna okvara. Gluhota je namreč motnja in posledica hudih sprememb v polžu, slušnem živcu ali možganskem središču za sluh.

Gluhota ali »gluhonemost«?

Čprav v svetu gluhih vlada tišina brez glasov, zvokov in šumov, pa je mogoče zaznavanje tresljajev, ki nastanejo ob močnejših in glasnejših zvokih. Ljudi glede na stopnjo prizadetosti sluha ločimo na naglušne in gluhe. Naglušni (izguba sluha od 20 do 80

decibelov) so tisti ljudje, ki sicer uporabljajo slušni aparat, vendar slišijo različne popačene glasove in zvoke, ki jih le malokrat razločijo in razumejo. Pri teh ljudeh je boljši stik s sliščimi. V primerjavi s človekom, ki ima zdrav sluh in se lahko sporazumeva na razdalji šestih metrov, oseba s srednjo stopnjo naglušnosti sliši govor z razdalje štirih metrov, hudo naglušna oseba pa z manj kot enega metra.

Gluhi (izguba sluha je večja od 80 decibelov) so kljub uporabi slušnega aparata nezmožni slišati in razumeti govor. Treba je poudariti, da imajo zdrave govorne organe. Učenje govora je oteženo, če je človek od rojstva oziroma zgodnjega otroštva gluh in če nima zagotovljene ustrezne strokovne pomoči. Osebe, ki so oglušele kasneje, so zmožne glasovno-jezikovnega sporazumevanja. Vendar pa je pri njih pomembno, da so govornika vidijo, saj si pomagajo z branjem z ustnic in razumevanjem govorice mimike. V zelo dobrih razmerah (oseba jasno in razločno odpira usta, nima brkov, stoji v dobro osvetljenem prostoru in je obrnjena čelno) lahko gluhi razbere kar 70 odstotkov sporočila. Tako ne smemo pozabiti, da se tudi gluhi sporazumevajo z glasovi ali pa z znakovnim jezikom. Zato nikakor ne moremo

reči, da so nemi! Izraz *gluhonem* tako že od konca druge svetovne vojne uporabljajo le še v pogovornem jeziku in uradno velja za neprimerne in poniževalnega.

Vzroki

Pomembno je, da poznamo potek patologije, ki povzroča okvaro sluha, saj lahko le z njenim razumevanjem in prepoznavo olajšamo in izboljšamo zdravljenje in rehabilitacijo ter preprečimo tovrstne motnje v prihodnosti. Gluhoto delimo glede na pojavitev v določenem časovnem obdobju.

Podedovana gluhotā: Dedna slušna motnja je lahko edino bolezensko znamenje ali pa se pojavlja skupaj z anomalijami drugih organov oziroma organskih sistemov ter tvori sindrome. Poznanih je približno 300 sindromov, ki vključujejo izgubo sluha. Naj omenimo samo tri sindrome, Robinovega, Waardenburgovega in Alportovega. Robinov sindrom je avtosomsko recesivno dedna bolezen, ki jo označujejo prirojena nenavadna majhnost zgornje ali spodnje čeljusti, razcepljeno nebo in povešenost jezika, kar daje videz ptičjega obraza. Zaradi nepravilnosti v območju zunanjšega, srednjega ali notranjšega ušesa jo lahko spremlja naglušnost.

Tabela: Stopenjska lestvica gluhote, ki jo je leta 1980 sprejela Mednarodna zdravstvena organizacija v Ženevi.

(Povzeto po: Podboršek, L., Krajnc, K., 2012: Naučimo se slovenskega znakovnega jezika. Učbenik za slovenski znakovni jezik. Ljubljana: DTB.)

1. Popolna izguba sluha.	Izguba: več kot 100 decibelov (popolna gluhotā, kljub slušnemu aparatu oseba ne zazna nobenega zvoka in šuma).
2. Globoka okvara sluha.	Izguba: več kot 91 decibelov.
3. Težka okvara sluha.	Izguba: 71 do 91 decibelov.
4. Srednja okvara sluha.	Izguba: 56 do 70 decibelov.
5. Zmerna okvara sluha.	Izguba: 41 do 55 decibelov.
6. Blaga okvara sluha.	Izguba: 26 do 40 decibelov.
7. Neznatna okvara sluha.	Izguba: do 25 decibelov.

Waardenburgov sindrom je najpogosteje ugotovljena avtosomsko dominantno dedna oblika dedne perceptivne okvare sluha, katere vzrok je mutacija v genu *PAX3*, poleg drugega jo najpogosteje spremljajo nepravilnosti v področju oči in motnje pigmentacije. Alportov sindrom pa je motnja, ki se kaže s progresivno senzorinevralno gluhostjo in progresivno boleznijo ledvic in včasih tudi z defekti na očeh ter se deduje avtosomsko dominantno.

Pri izolirani dedni slušni prizadetosti je v 60 do 75 odstotkih motnja vezana na nespolni kromosom. Potomec podeduje eno spremenjeno kopijo gena od očeta in eno spremenjeno kopijo enakega gena od matere (avtosomno recesivno dedovanje). V 25 do 33 odstotkih že ena spremenjena kopija gena na nespolnem kromosomu (avtosomno dominantno dedovanje) zadošča za izraženje motnje. V 2 do 4 odstotkih pa je motnja vezana na kromosom X. S pomočjo genetike lahko družine, v katerih se pojavljajo oblike dedne gluhoste, opravijo predporodne preiskave, s katerimi je mogoče prepoznati in poimenovati motnje, in tako pravočasno poskrbijo za ustrezen nadzor in svetovanje.

Prirojena gluhost: Nastane med nosečnostjo zaradi različnih vnetij ali infekcijskih bolezni, kot so na primer rdečke (rubella) in sifilis, degenerativnih sprememb v ušesnem

labirintu, prezgodnjega poroda, saj obstaja možnost imunološke nerazvitosti, različnih Rh-faktorjev otroka in matere ...

Pridobljena gluhost: Pri otrocih v zgodnjem otroštvu velja vnetje srednjega ušesa za eno izmed najpogostejših bolezni. Pogosta tovrstna obolenja lahko vplivajo na razvoj otrokovega slušnega zaznavanja. Ker v preteklosti ni bilo preventivnega sistema (cepljenja), so hude okvare sluha povzročale virusne okužbe, kot so ošpice (morbilli) in mumps, ter bakterijski meningitis. Prizadetost sluha je bila tudi posledica zdravljenja otrok z ototoksičnimi zdravili (uporaba aminoglikozidnih antibiotikov v enotah intenzivne terapije), poškodb hrbtenice in glave. Danes pa se vse pogosteje pojavlja akustična travma. Otroci so namreč že v najzgodnejših letih vedno bolj izpostavljeni hrupnemu okolju, glasnim igračam in kratkotrajnim zvočnim sunkom zelo visokih ravni, na primer pri uporabi pirotehničnih izdelkov (Košir, 1999.).

V nekaterih primerih se gluhosta pojavi zaradi nepojasnjene vzroka.

Odnos do gluhih v preteklosti

Gluhe že stoletja spremljajo predsodki, ki so povezani z gluhosto. Stari Grki so verjeli, da se človek ne more izobraziti, če ne sliši. Gluhe so imeli zato za nezmožne in manjvredne. Grški jezik je namreč veljal za popolnega in kdor ga ni govoril, so ga imeli za barbara. Platon (okoli leta 360 pred našim štetjem) je v *Kratilu* opisal, kako gluhe osebe mahajo z

Povej naprej!

www.google.si/search?q=glubota&esprv=2&biw=1164&bih=635&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=wbQpVP-WH8rOygOlr4CoBA&ved=0CAYQ-AUoAQ

glavo in rokami, kadar želijo nekaj povedati. V nasprotju z judovsko religijo (Hebrejski zakon iz leta 1000 pred našim štetjem), ki je prepovedovala, da bi tudi gluhi v celoti prisostvovali obredom v templju, pa krščanstvo gluhim vsa pozornost in spoštovanje namenja že od vsega začetka. V Svetem pismu (Nova zaveza) so opisana številna čudežna ozdravljenja gluhih. Lemuelova mati opominja: »*Odpiraj svoja usta, zavzemi se za mutce ter za pravico vseh prizadetih.*« (Sveto pismo. Pregovori: 31, 8.) Sveti Anton je skušal razumeti gluhe in njihov edini jezik, ki so ga imeli - kretnje. Na začetku novega veka sta duhovnika Ponce de Leon in Juan Bonet prva začela uporabljati prstno abecedo ter z njo poučevala gluhe sinove iz premožnejših družin. Leta 1620 je Bonet v Angliji izdal prvo knjigo o jeziku in abecedi gluhih in s

Znakovni jezik je eden izmed najstarejših oblik sporazumevanja na svetu.

www.nuk.uni-lj.si/knjiznicarskenovico/v2/podrobnostClanek.aspx?id=689.

tem povzročil, da so tudi drugod po Evropi začeli z izobraževanjem gluhih. John Bulwer je leta 1644 napisal knjigo z naslovom *Historija ali naravni jezik rok*, s katero je povzročil velik premik v takratnem mišljenju ljudi. Utemeljil je namreč, da so tudi gluhi sposobni izražati svoje misli, občutke in mnenja, da se torej tudi oni sporazumevajo v njim naravnem jeziku - znakovnem jeziku. Tako se je izobraževanje bogatih gluhih otrok počasi razširilo na splošno izobraževanje gluhih. Ta cilj je dosegel pater Charles Michel de l'Épée, ki je leta 1760 v Parizu ustanovil prvo šolo za gluhe otroke. De l'Épée je bil prepričan, da je najpomembnejša izobrazba in da je sposobnost govorenja v njihovem primeru le zanemarljiva pomanjkljivost. Izumil je posebno metodo učenja kretenj, ki se je potem razširila še v 33 šolah po Evropi. Tuji učitelji so prihajali na različne seminarje, ki jih je organiziral de l'Épée. Francoz je namreč obstoječim kretnjam gluhih dodal še nove in potem z njihovo pomočjo poučeval. Ta jezik so nato poimenovali kar *pariški znakovni jezik za gluhe* (zato med znakovnimi jeziki različnih držav še danes najdemo številne podobnosti). Za njegovo najpomembnejše delo gotovo velja prvi slovar kretenj. Mnogi njegovi učenci so kasneje postali uspešni učitelji. Med njimi je tudi slavni Laurent Clerc, ki je bil prvi gluhi učitelj v Ameriki. Skupaj s slišočim učiteljem Thomasom H. Gallaudetom sta leta 1817 v Hartfordu ustanovila prvo šolo za gluhe v Ameriki. Gallaudet in njegova gluha žena sta imela sina Edwarda, ki je ustanovil Gallaudet College (prvo univerzo za gluhe) v Washingtonu.

Znakovni jezik je torej ena izmed uresničitev naravnega jezika, in sicer v govorici kretenj in mimike (nasproti glasovni besedni govorici).

Zaradi velikih razlik v poučevanju gluhih v mnogih državah so se učitelji z vsega sveta zbrali leta 1880 v Milanu. Na velikem med-

narodnem kongresu (*The World Congress of the Educators of the Deaf*) so sklenili, da je treba gluhe v vseh državah izobraževati le ustno, uporabo znakovnega jezika v šolah pa prepovedati. Bili so namreč prepričani, da je to manjvreden jezik in da ga je treba zatreči. Idejni vodja te pobude je bil izumitelj telefona Alexander Graham Bell. Čeprav sta bili njegova mati in žena gluhi, je ostro nasprotoval pravicam gluhih in njihovemu znakovnemu jeziku. Zaradi te prepovedi gluhi skoraj celo stoletje niso smeli uporabljati svojega naravnega znakovnega jezika. Nekateri otroci pa so ga kljub kazni uporabljali. Tudi v skupnostih gluhih je znakovni jezik vedno bolj prevladoval ter se tako ohranil v njihovem življenju, umetnosti in kulturi. Čeprav je bil leta 1892 izumljen prvi električni slušni aparat, pa se popolnoma gluhi otroci v šolah niso mogli naučiti govornega jezika samo po ustni metodi. Zaradi tega ter vse večjega pritiska zvez društev

gluhih po svetu so nekatere evropske države uzakonile državni znakovni jezik kot jezik manjšine. Prva država, ki je gluhim dodelila pravico do uporabe njihovega znakovnega jezika v šolah, je bila Švedska, in sicer leta 1980. V Sloveniji se jezik gluhih imenuje *slovenski znakovni jezik (SZJ)*, ki je bil zakonsko sprejet leta 2002. Gluhim osebam je tako zagotovljeno, da na vseh državnih ravneh lahko uporabljajo svoj znakovni jezik ter imajo pravico do zagotovljenega tolmača. Še posebej si zato prizadeva Evropska unija, ki spodbuja k ohranjanju manjšinske jezike gluhih. Z vse bolj prilagojenim šolskim sistemom so gluhe približali svetu slišočih. K temu je zagotovo pripomogel tudi gluhi znanstvenik Robert Weitbrecht, ki je izumil telefon za gluhe (TTY). V Združenih državah Amerike se je v letih od 1970 do 1976 utrdilo prepričanje o potrebnosti in uspešnosti celovite, totalne komunikacije: »Celovita komunikacija je filozofija, ki zajema vse

Prva glubonemnica v Ljubljani. www.finyssigners.eu/moodle/mod/resource/view.php?id=127.

oblike in modele sporazumevanja (vidno, slišno, ročno in ustno). S tem želi zagotoviti uspešno sporazumevanje med gluhih in slišnimi sogovorniki.« (Podboršek in Krajnc, 2012: 16.) Tako so leta 1964 gluhe članice Nacionalnega združenja gluhih Združenih držav Amerike dobile volilno pravico. Leto kasneje so v svoje vrste sprejeli tudi gluhe temnopolte ljudi.

Na Slovenskem imajo gluhi bogato zgodovino. Večje možnosti so imeli gluhi otroci premožnih staršev, ki so se šolali na Dunaju, v Celovcu, Gradcu, Linzu in Gorici. Prav zaradi tega se v slovenskem znakovnem jeziku še danes kažejo številne podobnosti z avstrijskim (delno tudi italijanskim) jezikom. Želja po šoli gluhih na našem ozemlju je postajala vse večja in se je uresničila leta 1840 v Gorici, kjer je Valentin Stanič ustanovil prvi slovensko-italijanski zavod za gluhe otroke (deloval je do konca druge svetovne vojne, potem so ga prevzeli Italijani). V šoli so se izobraževali gluhi z vse Primorske. Učenci se niso učili le šolskih predmetov, temveč so se med drugim usposabljali tudi za kmetijstvo, vrtnarstvo, cvetličarstvo, krojaštvo in mizarstvo, deklice pa so se učile gospodinjskih in ročnih del.

V samostanu v Šmihelu so na pobudo tamkajšnjega župnika Antona Peterlina leta 1886 ustanovili šolo za gluha dekleta s Kranjskega. Število učenk se je vsako leto močno povečevalo – vse do leta 1904, ko so poddržavili zavod v Ljubljani in tako šmihelska šola ni bila več potrebna. Redovnice so poučevale po ustni metodi, in sicer enake predmete in veščine kot v goriški šoli.

Dekan Ribnice Ignacij Holzapfel ima največ zaslug, da je bila 28. oktobra leta 1900 zgrajena *Gluhonemnica* v Ljubljani, ki so jo obiskovali gluhi dečki in deklice iz vse Slovenije. Sprva je bila zasebna, vendar pa je že pet let kasneje svoja vrata odprla vsem gluhih otrokom. Šolanje je trajalo osem let in v tem času so bili učenci deležni moralne in verske vzgoje, prav tako pa so se izučili poklica. Velik del izobraževanja je temeljil

na tem, da so jih izobrazili za učitelje, ki so potem svoje znanje prenašali na naslednje generacije. Poučevali so po glasovno-jezični metodi, naravne kretnje pa so bile dovoljene le v primeru nejasnosti in zato, da so pojasnile nove pojme. Povsod na Kranjskem je takrat moral pouk v šoli potekati samo v nemškem jeziku, vendar pa so v Gluhonemnici dosegli, da je bil njihov jezik poučevanja slovensčina. Posebno težo in pomen tej vrsti ustanove je dal ravnatelj Mirko Dermelj, ki je ob štiridesetletnici delovanja Gluhonemnice zapisal: »*Gluhonemnica ima v vzgojnem in izobraževalnem oziru med vsemi slišničimi ustanovami najtežjo nalogo. Dramiti spečo dušo gluhnega otroka, voditi ga k spoznavanju in razumevanju našega življenja, vzgajati mu srce in dajati mu govor, je izredno naporno delo. S tem delom ustvarja gluhonemnica iz neobglenega otroka novega človeka, novo bitje, tako rekoč iz nič. Od vse svoje okolice, čisto tudi od lastnih staršev zapuščenemu gluhemu otroku prinaša edino gluhonemnica upanje v boljšo bodočnost.*« (Dostal in Supančič, 1940: 20.)

Tudi drugod po Sloveniji, v Portorožu in Mariboru, so odprli šole za gluhe in naglušne ter Center za korekcijo sluha in govora, ki delujejo še danes ter za življenje in poklic izobražujejo mlajši rod gluhih otrok.

Vse premalo se zavedamo, da so tisti, ki so prisluhnili gluhih, pomagali k boljšemu in bolj enakopravnemu življenju. Veliki dobrotniki so pogumno stopili korak naprej ter materialno in idejno podarili svoj glas gluhih. Njihov vzor nam sporoča, da šibkejši člani skupnosti pomenijo resnično bogastvo za prihodnost vsakega naroda.

Toda želje gluhih se niso omejele le na izobraževanja, temveč so svoje mesto dobili tudi v športu. Leta 1953 je Anton Kogovšek kot prvi Slovenec osvojil srebrno olimpijsko medaljo v smuku in bronasto v kombinaciji v Oslu. Uspešni so tudi v ekipnih športih. Košarkarska reprezentanca gluhih je leta 2008 na Olimpijskih igrah v Avstraliji osvo-

jila srebrno medaljo. Med njimi je bil tudi znani košarkar Miha Zupan, ki je bil član slovenske reprezentance na zadnjem svetovnem prvenstvu v Španiji.

Moje »slišanje«

Gluhi so se v vsej zgodovini morali boriti za svoj obstoj. Do danes je že veliko gluhih dokazalo, česa vsega so sposobni. Tudi družba jih zato lažje podpira in stoji ob strani. V razvitih državah je gluhim omogočeno, da lahko živijo samostojno in da so tudi pred zakonom enakopravni, kar pomeni, da so njihove pravice zakonsko urejene. Vendar je danes še čutiti, da je večina gluhih omejena le na svoj svet, čeprav je poskrbljeno, da imajo svoje zavode in šole in so jim na voljo tolmači, ki jih spremljajo pri nakupih, zdravniku in drugod. V primerjavi s preteklostjo se gluhi danes zavedajo svoje edinstvenosti in tega, da jim je družba dolžna prisluhniti ter pomagati. V zgodovini so bili sprva namreč neizobraženi in izločeni iz družbe, dokler jim svojega glasu počasi niso »posodili« številni pogumni in pravični ljudje. Quintus Pedius (leta 44 pred našim štetjem) velja za prvo gluho osebo v zgodovini, ki jo poznamo po imenu. Zanj se je zavzel njegov stari stric Corvinus, ki mu je tudi omogočil, da se je izučil za slikarja.

Že stari rek pravi, da se vsakemu, ki je prikrajšan na enem področju, razširijo in okrepijo čuti na drugem. Tako slepi pogosto presenetijo z izostrenim in pretanjenim sluhom, ljudje brez rok pa ustvarjajo z nogami takšne umetnine, ki si jih ljudje z rokami niti v sanjah ne upamo posnemati.

Gluhim moramo prisluhniti. Da, prisluhniti jim moramo. Marsikdaj povesta tišina in prijazen nasmeh tisočkrat več kot pa vse besede, ki so zbrane v slovarju. Nekaterim se lahko približamo tudi z glasbo in plesom. Slišči človek se verjetno ob tem le nasmehne in zmaje z glavo, rekoč: »Kako neki le lahko gluhemu razložimo že samo besedo *glasba* in kako šele vse njene razsežnosti?« Ludwig van Beethoven je s svojo genialno-

stjo v svojem komaj 56 let dolgem življenju vsem nam odkril, da se tudi v temni tišini skrivajo pisane melodije. Z iskanjem, vztrajanjem in močno voljo je dokazal, da mora človek ostati zvest samemu sebi ter narediti tisto, za kar je bil poklican na svet. Če se znajdemo sredi izgube, nas ta lahko zelo hitro potepta in ujame v svoje kolesje. Zato se ji moramo pogumno zoperstaviti, si jo ogledati z vseh strani ter v njej odkriti smisel, ki ga lahko potem izkoristimo, da pomagamo drugim ter izboljšamo svet.

Tudi gluhi pomenijo za moderno družbo veliko bogastvo. Po najnovejših raziskavah je učenje znakovnega jezika v najzgodnejšem obdobju otrokovega življenja (poudarek je tudi pri sliščih dojenčkih) bistvenega pomena za večjo stopnjo inteligence.

Menim, da bi se o tovrstnih motnjah (kot je na primer motnja sluha) moralo več govoriti v javnosti, predvsem pa bi morali bodoči zdravniki in zdravstveni delavci spoznati tudi svet gluhega in ne le njegove klinične slike. Tako bi se namreč lažje izognili številnim nejasnostim. Sledeči primer se je resnično zgodil v Sloveniji. Medicinska sestra je gluhemu pacientu napisala na list: »Popijte le 1,5 litra tekočine.« Vendar pa je pomembno, da bi zraven dopisala še, da ne sme popiti vsega naenkrat in da je to dnevna količina. Pacient je navodilo napačno razumel ter hotel vsakič, ko je bil žejen, popiti 1,5 litra tekočine. V nekaterih primerih namreč starejši gluhi ne poznajo osnov slovnice (večinoma uporabljajo le nedoločnike) in nasploh pisnega jezika ter mnogokrat pokimajo z glavo, češ, da so razumeli, čeprav sploh ne vedo, kaj jim govorimo.

Umetnost gluhih ne pozna meja. Nekateri danes plešejo na lesenem odru, ki prenaša močne basovske tone, in na ta način »čutijo« in razvijajo občutek za glasbo. Tonca Novotny ima kar 80-odstotno okvaro sluha, pa je vendarle poklicna baletna plesalka. Že kot mala deklica sem jo občudovala, ko je večkrat prišla v naš baletni studio.

Z našim znanjem, odprtostjo in domišljijo

lahko spodbujamo številne gluhe ljudi, da najdejo svoje mesto v življenju in obogatijo človeštvo s še eno neverjetno zgodbo.

Naj zaključim z mislijo, ki jo je zapisal Victor Hugo: »*Kakšen pomen ima gluhota ušesa, če umliši. Edina prava neozdravljiva gluhota je gluhota uma.*«

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici prof. dr. Zvonki Zupanič Slavec, doktorici medicine, ki me je pri predmetu zgodovine medicine navdušila, da sem prisluhnila tudi neslišočim.

Vse slike so internetnega izvora, uporabljene 11. avgusta leta 2014.

Literatura:

Podboršek, L., Krajnc, K., 2012: *Naučimo se slovenskega znakovnega jezika. Učbenik za slovenski znakovni jezik. Ljubljana: DTB.*

Ivasović, V., 1999: *Ali slišimo gluhe? Na koliko decibelih? Zagreb.*

Košir, S., ur., 1999: *SLUH: naglušnost in gluhost. Ljubljana: Zveza glubih in naglušnih Slovenije.*

Redžepović, A., Juhart, M., 2007: *80 let organiziranega delovanja glubih in naglušnih na Slovenskem. Ljubljana. COGITO. Strokovno-informativni bilten. Maj 2007. Št.11. Ljubljana.*

Dostal, R., Supančič, D., ur., 1940: *Štirideset let Gluhonemnice v Ljubljani: 1900-1940. Ljubljana: Ravnateljstvo gluhonemnice.*

Jakopič, B., 1978: *Zgodovina vzgoje in izobraževanja glubih v svetu. Ljubljana.*

Redžepović, A., 1995: *Odrasli glubi in naglušni v Sloveniji. Ljubljana: DAN.*

Prillwitz, S., Vollhaber, T., 1990: *Gebärdensprache in Forschung und Praxis. Vorträge vom internationalen Kongress. Hamburg, 23.-25. März 1990.*

Baynton, A., Douglas, M., 1996: *Forbidden Signs: America Culture and the Campaign against Sign Language. Chicago: University of Chicago Press.*

Nāšteta literatura je internetnega izvora, uporabljena med 8. in 29. avgustom:

<http://www.zveza-gns.si/o-zvezi/o-gluhoti/>

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22548262>

<http://www.start-american-sign-language.com/famous-deaf-people.html>

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22548262>

http://www.acsu.buffalo.edu/~duchan/new_history/

[early_modern/bonet.html](http://www.deafjam.org/timeline.html)

<http://www.deafjam.org/timeline.html>

<http://www.taubenschlag.de/Dolmetschen>

<http://www.centerslo.net/files/file/simpozij/simp30/Zbornik/Ze%20Bauman.pdf>

<http://www.zveza-gns.si/slovar-slovenskega-znakovnega-jezika/kaj-je-znakovni-jezik/>

Katarina Javornik se je rodila aprila leta 1993 v Ljubljani. Trenutno je študentka drugega letnika ljubljanske Medicinske fakultete. Redno sodeluje v godalnem orkestru Camerata medica. Kot učiteljica smučanja in plavanja rada poučuje otroke. V prostem času hodi v hribe, kolesari, potuje, plava in neizmerno uživa na morju.